

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD	15
0 SPAANSE MIDDELEEUWERS OVER DE NEDERLANDEN	17
1 TERUGBLIK OP DE OUDHEID EN DE MIDDELEEUWEN VANUIT DE RENAISSANCE	25
1.1. De Oudheid	25
1.1.1. <i>België en de Belgen</i>	25
1.1.1.1. <i>Het oorspronkelijke gebruik</i>	25
1.1.1.2. <i>Oorspronkelijk en eigentijds gebruik</i>	29
1.1.1.3. <i>Krijgshaftig gebruik</i>	32
1.1.1.4. <i>Het kunstzinnige gebruik</i>	39
1.1.1.5. <i>Aardrijkskundig gebruik</i>	41
1.1.2. <i>De Bataven</i>	43
1.1.3. <i>Stammen en steden</i>	48
1.2. Terugblik op de Middeleeuwen	52
1.2.1. <i>Vlaanderen</i>	52
1.2.2. <i>Brabant en Gelre</i>	69
1.2.3. <i>Holland en Zeeland</i>	72
1.2.4. <i>Friesland</i>	74
1.2.5. <i>Het kerkelijke leven</i>	78
1.2.6. <i>Godfried van Bouillon</i>	82
1.2.7. <i>Miscellanea</i>	90
1.3. Het Bourgondische Huis	90
1.3.1. <i>Van Filips de Stoute tot Filips de Goede</i>	90
1.3.2. <i>Karel de Stoute</i>	95
1.3.3. <i>Maria van Bourgondië, Maximiliaan en Filips de Schone</i>	98
1.3.4. <i>Het Gulden Vlies</i>	102
1.3.5. <i>Kloosterlingen</i>	109
1.3.6. <i>Zeevaart en handel</i>	111

1.4.	De geschiedenis van het gemoed	113
1.4.1.	<i>Flandes</i>	113
1.4.2.	<i>Holland</i>	121
1.4.3.	<i>Friesland</i>	125
1.4.4.	<i>Andere gewesten</i>	131
1.4.5.	<i>Ridderromans</i>	133
1.5	De conclusie	139
2	DINGEN VAN DE DAG (EIGENTIJDSE GESCHIEDENIS)	145
2.1.	Filips de Schone en Johanna de Waanzinnige	145
2.2.	1515-1555 Karel V	150
2.2.1.	<i>De jonge Karel, Chièvres, Cisneros en Adrianus</i>	150
2.2.2.	<i>Flamencos en Comuneros</i>	154
2.2.3.	<i>Hendrik van Nassau en soldaten voor de keizer</i>	160
2.2.4.	<i>De bestraffing van Gent</i>	175
2.2.5.	<i>De Gelderse oorlog en de slag bij Mühlheim</i>	180
2.2.6.	<i>De presentatiereis van prins Filips</i>	192
2.3.	Het Engelse huwelijk, de troonsafstand, Yuste en de terugkeer	205
2.4.	Van het Verbond der Edelen tot de dood van Oranje	212
2.4.1.	<i>De Beeldenstorm en de komst van Alva</i>	212
2.4.2.	<i>Egmond en Horn: de dood van Don Carlos</i>	215
2.4.3.	<i>De hertog van Alva</i>	225
2.4.4.	<i>Het doorwaden der Zeeuwse wateren, Antwerpen en Gent</i>	243
2.4.5.	<i>De komst en dood van Don Juan</i>	247
2.4.6.	<i>De hertog van Parma en Maastricht</i>	256
2.4.7.	<i>De dood van Oranje</i>	263
2.5.	De periode van 1584 tot 1598	264
2.5.1.	<i>Het beleg van Antwerpen</i>	264
2.5.2.	<i>De laatste jaren van Filips II en de graaf van Fuentes</i>	267

2.6.	Van de soevereiniteit tot aan het Bestand	286
2.6.1.	<i>Het aartshertogelijke paar</i>	286
2.6.2.	<i>Spínola, Oostende en Osuna</i>	289
2.6.3.	<i>Scheepvaart en Scherpenheuvel</i>	297
2.7.	Het Bestand	301
2.7.1.	<i>'s-Gravenhage en de ijver der karmelieten</i>	301
2.7.2.	<i>De Kleefse erfstrijd</i>	303
2.7.3.	<i>Het kapersnest Maämore</i>	304
2.7.4.	<i>Osuna, Quevedo, Bédmar en de zeevaart</i>	305
2.8.	De slotfase van de oorlog	310
2.8.1.	<i>Het jaar der veranderingen</i>	310
2.8.2.	<i>De overwinning bij Fleurus</i>	314
2.8.3.	<i>Hollandse zeerovers in Oost en West</i>	317
2.8.4.	<i>Brazilië herwonnen</i>	320
2.8.5.	<i>Het beleg van Breda</i>	324
2.8.6.	<i>De plundering van Puerto Rico</i>	328
2.8.7.	<i>De teloorgang van Den Bosch, Maastricht en Breda en de slag bij Duins</i>	329
2.8.8.	<i>De bezorgdheid om het heden: Spanjes neergang, Tienen</i>	339
2.8.9.	<i>Saavedra Fajardo en de vrede van Munster</i>	387
2.9.	Na de vrede van Munster	396
2.9.1.	<i>Hollands-Spaanse toenadering door Engelse en Franse oorlogen</i>	396
2.9.2.	<i>Spaans-Nederlandse bondgenootschappen</i>	403
2.9.3.	<i>De Amsterdamse sefardim</i>	404
3.	SPAANSE MILITAIREN IN DE NEDERLANDEN	413
3.1.	Hun aanwezigheid (de tocht naar Flandes, de terugkomst, rondreizen, de roem)	413
3.1.1.	<i>De werkelijke tegenwoordigheid</i>	413
3.1.2.	<i>Nieuws uit Flandes, eventueel kletspraat</i>	414
3.1.3.	<i>Voorbeelden, opsommingen en gelijkenissen</i>	415
3.1.4.	<i>De roem en het gerucht</i>	416
3.1.5.	<i>Geestelijke tegenwoordigheid, verbeelding en moraal</i>	418

3.2. Helden	418
3.2.1. <i>Populaire helden</i>	418
3.2.2. <i>Adellijke helden</i>	421
3.2.3. <i>Ontwikkelde soldaten</i>	426
3.2.4. <i>De veteranen en hun beloning</i>	428
3.2.5. <i>Avonturiers en studenten</i>	434
3.3. Opscheppers	437
3.3.1. <i>Zwetsers en leugenaars (2.5.2.)</i>	437
3.3.2. <i>Houwdegens en vechtersbazen</i>	441
3.4. Verliefden en andere wanhopigen	443
3.4.1. <i>Minnaars</i>	443
3.4.2. <i>Spaanse vrouwen in de Nederlanden of op weg daarheen</i>	451
3.4.3. <i>Geveinsde aanwezigheid</i>	454
3.4.4. <i>Op de vlucht voor het gerecht, opstandelingen</i>	454
3.5. Schelmen	458
3.5.1. <i>Lafaards en andere antihelden</i>	458
3.5.2. <i>Ontuchtige lieden</i>	463
3.5.3. <i>Spelers</i>	464
3.5.4. <i>Oplichters en vervalsers</i>	466
3.5.5. <i>Dieven en andere deugenieten</i>	467
3.6. Verlopen soldaten	470
3.6.1. <i>Algemene ellende</i>	470
3.6.2. <i>Armen, bedelaars en hongerigen</i>	473
3.6.3. <i>Zieken en verminkten</i>	474
3.6.4. <i>Het graf</i>	475
4. ECONOMISCH LEVEN	477
4.1. Aardrijkskundige kennis	477
4.2. Natuurlijke rijkdommen	483

4.3. Landbouw en veeteelt	484
4.3.1. <i>Getijden, boerderijen, visserij en jacht</i>	484
4.3.2. <i>Friese paarden</i>	487
4.3.3. <i>Flora en fauna</i>	488
4.4. Verkeer en waterstaat	491
4.4.1. <i>Inleiding, posterijen</i>	491
4.4.2. <i>De zandbanken voor de Vlaamse kust</i>	492
4.5. De nijverheid en haar producten	496
4.5.1. <i>De textiel</i>	496
4.5.2. <i>De "holanda"</i>	499
4.5.3. <i>De "frisa"</i>	503
4.5.4. <i>De "contray", de "cambray" en de "anascote"</i>	505
4.5.5. <i>De mode: "valonas" en "valones"</i>	511
4.5.6. <i>Andere industrieproducten</i>	514
4.6. Handel, scheepvaart en financiën	520
5. LAND EN VOLK	531
5.1. Landschap en natuur	531
5.2. Het klimaat	538
5.3. Het uiterlijk der mensen	547
5.4. De volksaard	550
5.4.1. <i>Nederlandse en Spaanse zelfkritiek en xenofobie</i>	550
5.4.2. <i>De adel, de burgerij, piraten en soldaten</i>	561
5.4.3. <i>Geestelijken, uitvinders en geleerden</i>	564
5.4.4. <i>Het gewone volk</i>	568
5.4.5. <i>Algemene karaktertrekken</i>	573

5.5. Gebruiken en kleding	578
5.5.1. <i>Er gaat niets boven Flandes of het tegendeel</i>	578
5.5.2. <i>De Drank</i>	582
5.5.3. <i>Maaltijden en voeding</i>	589
5.5.4. <i>Kleding, woning en armenzorg</i>	593
5.5.5. <i>Feesten en vermaken</i>	596
5.6. De godsdienst (orthodoxie en heterodoxie)	601
6. DE GESPROKEN TALEN	617
6.1. De benamingen voor de Lage Landen	617
6.2. Frans en Waals	620
6.3. Nederlands	624
6.3.1. <i>Over het algemeen</i>	624
6.3.2. <i>Vlissingse zeerovers of pichelingues</i>	639
6.4. Talenkennis	642
6.5. De Nederlandse letteren	646
7. DE KUNSTEN	659
7.1. Muziek en Muziekinstrumenten	659
7.2. Schilderkunst	663
7.2.1. <i>Vlaamse schilderkunst in het algemeen en de handel erin</i>	663
7.2.2. <i>Jeroen Bosch</i>	680
7.2.3. <i>Primitieven en renaissanceschilders</i>	692
7.2.4. <i>Rubens en de Barok</i>	699
7.2.5. <i>Andere barokschilders</i>	705

7.3.	Tapijtkunst	707
7.4.	Grafische kunsten	715
7.5.	Beeldhouwers en architecten	721
8.	GELOOF EN WETENSCHAPPEN	723
8.1.	Theologen en mystici	723
8.1.1.	<i>De Moderne devotie, Thomas à Kempis, mystici, missionarissen en asceten</i>	723
8.1.2.	<i>Erasmus, erasmianen, Vives, anti-erasmianen en protestanten</i>	732
8.1.3.	<i>Titelmans</i>	743
8.1.4.	<i>Andere geestelijken en theologen</i>	749
8.2.	Taalkundigen, wijsgeren, dichters, opvoeders en juristen	754
8.2.1.	<i>De universiteit van Leuven. Het Drietalen College</i>	754
8.2.2.	<i>Taalkundigen, wijsgeren, rechtsgeleerden en literatuurhistorici</i>	759
8.2.3.	<i>Justus Lipsius en zijn kring</i>	764
8.2.4.	<i>Latijnse dichters en Neolatijnse literatuur</i>	778
8.3.	Geschiedkundigen	782
8.4.	Aardrijkskundigen en cartografen	791
8.5.	Geneeskundigen, wiskundigen, biologen en strategen	796
8.6.	Drukkers, uitgevers en boekverkopers. Arias Montano	803
9.	CONCLUSIE	811
10.	LIJST VAN AFKORTINGEN, NAMEN, PLAATSEN, BIBLIOTHEKEN EN ANDERSZINS*	827
11.	BIBLIOGRAFIE	829